

Ein cyf/Our ref JJ/05145/24

Arweinwyr Cyngorau
Awdurdodau Lleol De Cymru

naomi.alleyne@wlga.gov.uk

31 Mai 2024

Annwyl Arweinwyr Cyngorau

Diolch am eich llythyr dyddiedig 11 Ebrill ynglŷn â phenderfyniad Llywodraeth Cymru i benodi Comisiynwyr i oruchwylio Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru (GTADC). Roeddwn yn falch o'r cyfle i gwrdd â'r rhan fwyaf ohonoch ar 16 Mai i drafod y materion a godwyd gennych.

Fel y dywedais yn y cyfarfod hwnnw, mae eich mewnbwn yn hanfodol o ran datrys y problemau yn GTADC ac edrychaf ymlaen at weithio'n agos gyda chi a'r gymuned llywodraeth leol ehangach i ddatblygu'r datrysiad hwnnw. Ymrwymais i drafod yn rheolaidd gyda chi, ac rwy'n disgwyl i'r Comisiynwyr wneud yr un modd.

Roedd llawer o'r problemau o fewn GTADC yn ymwneud â chamymddwyn a rheoli gwael gan swyddogion ac mae'n ofid imi fod unrhyw Aelodau unigol wedi teimlo eu bod yn cael eu beirniadu'n annheg gan benodiad y Comisiynwyr. Gallai cyfathrebu ynghylch y penderfyniad hwnnw fod wedi bod yn well, ac rwy'n ymrwymo i sicrhau y bydd yn well yn y dyfodol. Byddaf hefyd yn ysgrifennu llythyr tebyg at Aelodau GTADC a oedd yn eu swyddi ar adeg yr ymyrraeth.

Serch hynny, gwnaeth y sefyllfa hefyd amlygu problemau o fewn y system lywodraethu bresennol yn y sector ledled Cymru. Unwaith eto, nid wyf yn credu bod hynny'n cynrychioli methiannau ar ran Aelodau unigol yn gymaint â gwendidau systemig yn y model presennol. Fel y dywedais yn y cyfarfod, gallai'r rhain gynnwys: diffyg eglurder ynghylch pwrpas Awdurdod Tân ac Achub mewn perthynas â Gwasanaeth Tân ac Achub; gormod o aelodau; anghydbwysedd dealladwy o ran arbenigedd rhwng Aelodau a swyddogion o ystyried natur dechnegol llawer o waith diffoddwyr tân; a chefnogaeth, hyfforddiant a thâl annigonol i'r Aelodau. Mae diffyg atebolrwydd yn y model ariannol presennol, sy'n dibynnu ar godi cyfraniadau gan awdurdodau lleol, ac mae angen ailedrych ar hwnnw hefyd. Byddai hefyd yn destun gofid pe bai penodiadau i fod yn aelodau Awdurdodau Tân ac Achub yn cael eu hystyried yn llai pwysig rhywsut na phenodiadau i gabinetau Cyngorau neu i gadeiryddiaeth pwyllgorau craffu.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae arnaf eisiau gweithio gyda llywodraeth leol ledled Cymru gyda'i gilydd i ddatblygu model llywodraethu newydd, cliriach a mwy effeithiol yn y sector. Rwy'n bwriadu ymweld â phob awdurdod lleol yn ystod y misoedd nesaf, ac rwyf hefyd yn gobeithio cymryd rhan yn eich cyfarfodydd rhanbarthol a mynd i gyfarfodydd yr Awdurdodau Tân ac Achub. Mae'r angen am fodel newydd yn fater o frys arbennig yn Ne Cymru, gan y bydd angen iddo fod ar waith i gefnogi diwedd yr ymyrraeth. Rwy'n disgwyl i'r ymyrraeth ddod i ben cyn gynted â phosibl, ac erbyn diwedd tymor presennol y Senedd fan bellaf. Mae'n ddigon posibl y bydd angen rhyw fath o drefn gysgodol i'r model newydd er mwyn caniatáu hynny. Fodd bynnag, rwy'n disgwyl defnyddio'r dull gweithredu newydd â'r ddau Awdurdod Tân ac Achub arall hefyd.

I gychwyn ar y gwaith hwnnw, pan wnaethom gwrdd ar 16 Mai, dywedais y byddwn yn croesawu sylwadau ysgrifenedig gennych. Caiff, a dylai, y rheini ymdrin ag unrhyw fater yr ystyriwch yn berthnasol, ond efallai y byddai'n arbennig o ddefnyddiol canolbwyntio ar y canlynol:

- Beth ddylai pwrpas cyffredinol yr Awdurdod Tân ac Achub fod (e.e. arwain y Gwasanaeth a/neu graffu ar swyddogion)
- Y nifer delfrydol o aelodau ar gyfer Awdurdod tân ac Achub
- Sut y dylid penodi'r Aelodau hynny (e.e. eu henwebu gan awdurdodau lleol a/neu Weinidogion Cymru, a/neu eu cyfethol gan yr Awdurdod Tân ac Achub)
- Y gefnogaeth, hyfforddiant a thâl y dylai Aelodau Awdurdodau Tân ac Achub eu derbyn
- Y strwythurau mewnol y dylai fod gan Awdurdodau Tân ac Achub, ee pwyllgorau craffu
- Y berthynas o ran atebolrwydd y dylai Awdurdodau Tân ac Achub ei chael gydag awdurdodau lleol, cymunedau a Llywodraeth Cymru
- Beth ddylai'r trefniadau cyllido fod (e.e. ardollau, grantiau Llywodraeth Cymru neu braeseptau treth gyngor), a sut i sicrhau atebolrwydd o ran penderfyniadau ynghylch cyllideb a gwariant.

Ar y cam cynnar iawn hwn nid wyf wedi dod i gasgliad ar unrhyw un o'r materion hyn, ac rwy'n eu cynnig i ddarparu strwythur i'n trafodaethau yn unig. Cytunwyd ar 16 Mai y byddai CLILC yn cydgysylltu eich ymatebion, ac rwy'n croesawu unrhyw gyfraniad a wnewch, yn ddelfrydol erbyn diwedd mis Mehefin. Wedyn, byddaf yn ceisio trefnu trafodaethau pellach gyda chi, yn unigol ac ar y cyd.

Rwy'n copïo'r llythyr hwn at rai eraill a oedd yn bresennol yn ein cyfarfod, ac at y Comisiynwyr. Wrth ystyried y goblygiadau ledled Cymru, rwyf hefyd yn ei gopïo at bob Arweinydd arall ac i Gadeiryddion Awdurdod Tân ac Achub y Gogledd ac Awdurdod Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Yn gywir

Julie James AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Lywodraeth Leol, Tai a Chynllunio
Cabinet Secretary for Housing, Local Government and Planning